

Muistio

20.10.2021

Muistio parlamentaarisen vaalityöryhmän kokouksesta 11

Aika	22.9.2021 klo 10 - 12
Paikka	Etäkokous / Eteläesplanadi 10, nh. Oikeus
Jäsenet	Puoluesihteeri Antton Rönholm, SDP, pj Puoluesihteeri Arto Luukkanen, Perussuomalaiset (paikalla asiakohdat 1-4) Puoluesihteeri Kristiina Kokko, Kokoomus Puoluesihteeri Riikka Pirkkalainen, Keskusta Puoluesihteeri Veli Liikanen, Vihreät Puoluesihteeri Mikko Koikkalainen, Vasemmistoliitto Puoluesihteeri Fredrik Guseff, RKP Puoluesihteeri Asmo Maanselkä, Kristillisdemokraatit Puoluesihteeri Juhani Klemetti, Liike Nyt
Pysyvät asiantuntijat	Ministeri Lauri Tarasti Professori Kimmo Grönlund, Vaalitutkimuskonsortio Professori Elina Kestilä-Kekkonen, Vaalitutkimuskonsortio Ylitarkastaja Jonna Carlson, VTV Johtava lainsäädäntöasiantuntija Kaj von Hertzen, VTV Neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, oikeusministeriö Vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, oikeusministeriö Erytisasiantuntija Laura Nurminen, oikeusministeriö Yksikönpäällikkö Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö
Sihteerit	Erytisasiantuntija Laura Nurminen, oikeusministeriö Neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, oikeusministeriö

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	S-posti, internet
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Esityslista

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12.10 ja toivotti tervetulleeksi erityisesti uuden puoluesihteerin Arto Luukkasen.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin muutoksitta.

3. Edellisen kokouksen muistio (liite 1)

Edellisen kokouksen muistio hyväksyttiin muutoksitta.

4. Ehdokkaiden asettamista koskevat käytännöt

Käytiin alustava keskustelu ehdokasasettelua koskevan sääntelyn muutostarpeista puolueiden alustavien kantojen pohjalta. Huotarinen avasi keskustelun tuomalla esiin, että tarkoitus on koota ehdokkaiden asettamista koskevien sääntöjen ja käytäntöjen muutostarpeita puolueiden kokemusten pohjalta jatkotyön pohjaksi.

Asiakohdasta käytiin vilkas keskustelu. Päällimmäisenä nousi esiin tarve joustavoittaa jäsenäänestystä koskevia sääntöjä ja antaa puolueiden säännöille puolueen ehdokkaiden asettamisessa suurempi painoarvo. Tähän kaikilla puolueilla tuntui olevan valmiutta. Lisäksi nostettiin kuntavaalien ehdokaslistojen enimmäiskoko erityisesti isoissa kaupungeissa. Näiden teemojen käsittelyä jatketaan seuraavassa kokouksessa.

Keskustelussa nostettiin esiin ehdokkaiden rikostaustan selvittäminen, josta viime hallituskaudella tehty muistio sovittiin jaettavaksi työryhmälle.

Lisäksi keskustelussa nostettiin esiin vaalien yhdistäminen ja ehdokkuuksien rajaaminen eri vaaleissa niin, ettei sama henkilö olisi ehdolla tai voisi toimia kunnanvaltuustossa, hyvinvointialueen valtuustossa ja eduskunnassa. Näiden osalta puheenjohtaja veti keskustelua yhteen niin, että ehdokkuuksien rajaamista ja vaalien yhdistämistä voitaisiin käsitellä aluevaalien ja ensimmäisten yhdistelmävaalien jälkeen. Lisäksi puheenjohtaja toivoi, että ehdokashakemusten jättämisestä digitaalisesti kerrotaisiin seuraavassa kokouksessa.

5. Kansalaisaloitteiden ja äänestämisen ikärajat

Työryhmän käsiteltävänä on valtiollisen kansalaisaloitteen, EU-kansalaisaloitteen ja yleisten vaalien ikärajojen muuttaminen. Nurminen alusti kansalaisaloitteiden ja äänestämisen ikärajoista.

Rönholm nosti esille idean uudesta aloitetyypistä, keskustelualoitteesta. Eurooppalaisen kansalaisaloitteen ikärajaa voisi laskea.

Pirkkalainen toi esiin, että Keskusta kannattaa äänestysikärajojen ja muiden poliittisen osallistumisen ikärajojen laskua. Suomi on demokratian edelläkävijämaa ja järjestelmän kehittäminen on tärkeää. Kiinnostus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen syntyy jo ennen täysi-ikäisyyttä ja tulisi ottaa huomioon myös edustuksellisessa demokratiassa. Kansalaisaloitteiden osalta pitäisi saada ikärajoja laskettua. Toiveena on, että seuraavan perustuslain uudistuksen yhteydessä kansalaisaloitteen ikäraja otetaan käsittelyyn. SDP:n avaus keskustelualoitteesta on kannatettava.

Liikanen toi esiin, että kansalaisaloite on onnistunut demokratiainnovaatio. Ei ole välttämätöntä, että kansalaisaloitteen ja äänioikeuden ikärajat ovat samat. Aloiteoikeus auttaa kiinnostumaan poliittisesta vaikuttamisesta. Yhteiskunnassa ei ole vain yhtä ikärajaa, vaan monia eri oikeuksia tulee eri ikäkausina. 15 olisi hyvä ikäraja kansalaisaloitteelle, samassa iässä on monia muitakin tärkeitä oikeuksia ja velvollisuuksia. Vihreät kannattaa ikärajan laskemista kaikissa yleisissä vaaleissa 16 vuoteen. Olisi tärkeä saada jatkotyö aikaiseksi kansalaisaloitteesta. Voidaan keskustella keskustelualoitteesta ja EU-kansalaisaloitteen ikärajoista.

Kokko toi esiin alustavana kantanaan, ettei äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta tulisi erottaa, myös kansalaisaloitteen ikäraja on luonteva olla samassa. On valmiutta keskustella asiasta jatkotyössä.

Työryhmän asiantuntija Grönlund toi esiin kokeilun, jossa kansalaisaloitetta täydentämään luotaisiin eduskunnan kanssa kansalaispaneeli. Monen politiikan tutkijan mielestä Suomesta puuttuu mekanismi, jolla kansa voisi muodostaa punnitun mielipiteen.

Klemetti kannattaa ikärajojen laskemista 16 vuoteen. On tärkeää, että laajempi joukko osallistuu poliittiseen prosessiin. Avoimuus ja puoluedemokratia ovat tärkeitä.

Maanselkä toi esiin, että taloudelliset veloitteet liittyvät täysi-ikäisyyden ikärajaan.

Koikkalainen toi esiin, että Vasemmistoliitto kannattaa äänestysikärajan laskua 16 vuoteen kuntavaaleissa, joten myös aloitteiden ikärajaa voisi laskea.

Guseff toi esiin, että aloitteiden ikärajoja voisi vielä selvittää, mutta äänestysikärajaa ei tulisi laskea.

Puheenjohtaja veti keskustelua yhteen toteamalla, että perustuslakia edellyttäville muutoksille ei näytä suoraan olevan tukea. EU-kansalaisaloitteen ikärajasta ja mahdollisista muista uusista aloitemuodoista voidaan jatkaa keskusteluja. Äänioikeusikärajan laskemiseen ei ole riittävästi yksimielisyyttä, että sitä kannattaisi selvittää tässä työryhmässä enempää.

6. Vaalijärjestelmän toimivuus ja äänestysaktiivisuus

Laura Nurminen alusti työryhmän aiemmasta työskentelystä ja asettamispäätöksestä.

Kokouksessa on tarkoitus linjata esityksestä vaalijärjestelmän muutosten suhteen. Vaihtoehdot:

- Valmistelun päättäminen ilman esityksiä vaalijärjestelmän muutoksista.
- Työryhmän linjaus vaalijärjestelmään valmisteltavista muutoksista (Saint-Laguë, tasauspaikkamalli, vaalialuemalli, muutokset nykyiseen vaalipiirijakoon, vaaliliittojen kieltäminen).
- Työryhmän ehdotus jatkotyön raameista seuraavaa hallituskautta ajatellen.

Keskustelun aluksi Lauri Tarasti esitteli artikkeliaan äänestysvilkkauden parantamisesta, joka jaetaan työryhmälle.

Kristiina Kokko toi esiin julkisen tilan roolia äänestysaktiivisuuteen. Tarvittaisiin eri hallinnonalojen panosta, esim. kaavamääräyksiin liittyen. Puheenjohtaja totesi, että julkisen tilan käyttöedellytyksiä kampanjointiin edistetään työryhmässä.

Antton Rönholm toi esiin, että vaalijärjestelmään valmistelevia muutoksia voisi jatkossa tarkoituksenmukaisemmin esivalmistella asiantuntijatyöryhmässä.

Veli Liikanen kannatti sitä, että työryhmä linjaisi muutoksista vaalijärjestelmään ja muistutti eduskunnan ponnen avoimuuskirjauksesta – minimivaatimuksena tulee tuottaa raporttiin julkista aineistoa käsitellyistä malleista. Vaalialuemalli on objektiivisesti arvioiden toimivin eduskunnan antaman tehtävänannon toteuttamiseksi. Tämä olisi iso remontti, joten toissijaisesti laskentatapojen kehittämisestä voi keskustella.

Kristiina Kokko toi esiin, että Kokoomus ei kannata vaalialuemallia tai koko maan vaalijärjestelmän uudistamista. Valmiutta on selvittää Saint-Laguën käyttämistä alle 10 edustajan vaalipiireissä ja vaalipiirijaon muuttamista. Tarvitaan syvällisempää työryhmätyöskentelyä mihin tahansa vaihtoehtoon.

Asmo Maanselkä toi esiin, että valmiutta kompromisseihin on, esim. Norjan mallia voisi selvittää. Tärkeintä tehdä hyvä selvitys ja hyvä raportti, josta olisi hyötyä seuraaviin hallitusneuvotteluihin.

Riikka Pirkkalainen totesi, että edellisen keskustelun pohjalta vaikuttaa siltä, että tällä hallituskaudella tätä asiaa ei saada ratkaistua, mutta eduskunnan lausuma velvoittaa asian tarkempaan selvittämiseen, vaikka seuraavia hallitusneuvotteluja varten. On tärkeää, että vaalijärjestelmää koskevat uudistukset valmistellaan parlamentaarisesti. Vaalialuemalli täyttää kaikki eduskunnan lausuman edellytykset, mutta järjestelmän monimutkaisuus on haaste. Vaalialuemalli täytyy pitää selvityksissä mukana, kuitenkin niin, että koko maa ei olisi yhtä vaalialuetta.

Juhani Klemetti kannatti asian jatkotyöstämistä. Myös Mikko Koikkalainen kannatti jatkotyöstöä.

Puheenjohtaja veti keskustelua toteamalla, ettei vaihtoehto A tule kyseeseen. B:n osalta realistista olisi korkeintaan nykyiseen vaalipiirijakoon tehtävät muutokset tällä hallituskaudella. Työryhmän ehdotus jatkotyön raameista voidaan valmistella tässä työryhmässä, seuraavissa kokouksissa voidaan keskustella ajan kanssa vaalijärjestelmän uudistamisesta.

7. Muut asiat

Käytiin nopeasti läpi syksyn työsuunnitelma. Puheenjohtaja totesi, että erillinen kokous vaalijärjestelmän uudistamisesta tarvitaan, jos keskustelu ei mahdu suunniteltujen kokousten agendalle. Lisäksi puoluesihteerit toivovat erillistä palaveria aluevaalien järjestelyistä.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.05.